

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Örigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita,
doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

I. De Exegeticis in Genesim,

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

tum; quod iterat libr. 1. Apolog. adv. Rufin. cap. 4, & 5. Fragmentum è libro tertio in A
Epistolam ad Colossenses adducit Pamphilus in Apologia. In priorem ad Thessalonicen-
ses Epistolam ἐπιτολὰς edidisse Origenem discimus ab Hieronymo, cuius hæc verba sunt
Epistol. 152. ad Minerium & Alexandrum: *Origenes in tertio volumine ἐπιτολῶν Epistole
Pauli ad Thessalonicenses prima, post multa quæ vario prudensque sermone disseruit, hæc intulit: de qui-
bus nulli dubium est Atacium pleraque libasse. Atque hæc ἐπιτολὰς libr. 2. contra Celsum lau-
dantur. Decerptis è libro Origenis in Epistolam ad Titum lacinis locupletavit Apo-
logiam suam Pamphilus, easque ita commendavit: Quæ quidem non in publico dicta sunt ab eo,
idest in communi Ecclesie auditorio, ne forte putentur propter audientes favorabilem aptasse sermonem:
sed ex illis hæc libros protulimus, quos in secreto apud semetipsum nullo arbitrio intercedente dictabat.*
Denique in Epistolam ad Ebræos Commentaria & Homilias emisit. Commentariorum B
fragmentis in Apologia usus est Pamphilus. Quæ si quis ex Homiliis profecta esse velit;
sciat ille, nulla ex Homiliis testimonia Pamphilum hoc Opere protulisse: id ipse asseverat:
*Incipientes igitur iudicis scripturarum suorum ostendere quid de singulis senserit, ex his præcipue libris testi-
monia congregabimus, quos accusatores eius quam maxime criminantur, idest quos per spatium & quie-
tem in secreto conscripsi; has enim asserunt maxime à predicatione Ecclesiastica dissepere. Quamvis
autem Homilias aliquot per otium, ut dixi, lucubraverit, in secreto tamen conscriptæ dici
non possunt, quæ ad id conscribebantur, ut populo universo audiente recitarentur. Ho-
milias autem Origenis in illam ad Ebræos Epistolam allegat Eusebius libr. 6. Hist. cap. 25.*
Vtrum Apocalypseos mysteria scriptione aliqua Adamantius aperuerit, incertum est;
constat illud modo, mente id destinasse ipsum, cum Matthæum interpretaretur, in senecta C
nempe ætate; Tractatu quippe 30. in Matth. futurum pollicetur, ut ad libri huius enoda-
tionem animum aliquando appellat. Quod si spem fecerit eventus, consilium morte pe-
remtum crediderim. Tradit certe Epiphanius, ut supra dictum est, propositum fuisse Ori-
geni Scripturam universam enarrare.

Epiph. Hier.
64. cap. 3.

SECTIO TERTIA.

DE ORIGENIS EXEGETICIS QUÆ SUPERSUNT, DE QUÆ VETUSTIS
IPSORVM INTERPRETATIONIBVS.

I. De Exegeticis in Genesim, II. Exodum, III. Leviticum, IV. & Numeros; V. in
Iosue, Iudices, Reges, VI. Psalmos, & Proverbia; VII. Canticum Cantorum, VIII.
Isaiam, IX. Ieremiam, X. Ezechielem, XI. & Oseam; XII. in Mattheum, XIII. Lu-
cam, XIV. Iohannem, & Acta Apostolorum; XV. & in Epistolas ad Romanos, Colos-
senses, Titum, & Ebræos.

I. **E**X immenso Origenianorum ἐπιτολῶν numero, ne brevis hæc quidem, quam
recensuimus, series ab injuria temporum fuit immunis; maxima siquidem scri-
ptionum illarum pars intercidit, adeo ut perpauca admodum vetustatis subter-
fugerint invidiam, & velut laceræ è naufragio tabulæ ad nos transmissæ sint. Laceras dixi,
nam vel truncatæ, & magna sui parte mutilatæ, & male multatæ sunt, vel peruersis inter-
pretationibus deformatæ. Attamen ut in aurificum officinis pretiosa ipsa scobs est, & stu-
diose colliguntur ramenta; ita nos aureas magni Origenis reliquias, quoad ejus fieri pote-
rit, è tenebris ac pulvere vindicemus. Initium erit à Genesi. Hanc diximus superiore se-
ctione tredecim Commentariorum libris fuisse ab Origene expositam. Ex his fragmenta
duo libris suis De præparatione Evangelica Eusebius inseruit: prius extat libr. 7. & capitis
prioris Geneseos versum duodecimum explicat; Commentariorum autem partem esse ex
stilo arguitur: posterius illustrat capitis ejusdem versum decimumquartum, jacet autem F
in libro sexto Eusebij. Habetur etiam in Philocaliæ capite 22. fragmenti huius pars ali-
qua, unde discimus è tertio Tomo Commentariorum Origenis de promptum illud esse.
Aliud præterea reperitur Philocaliæ cap. 14. ubi ex eodem Tomo petitum id esse signifi-
catur. Ex horumce librorum Præfatione exiguum fragmentum, & aliud quoque è libro
primo recitat Pamphilus in Apologetico. Scripserat Origenes Homiliarum mysticarum
in Genesim libros duos: illarum partem esse septemdecim eas quæ supersunt arbitratus est
Sixtus Senensis. Huic ego neutquam assentiri possum: Homiliæ enim quas habemus, ex
tempore videntur fuisse pronuntiatæ, & ab actuariis in literas relatæ; mysticæ vero medi-
tate per otium elaboratæ, & ab Origene ipso editæ sunt. Editio Metlini Hieronymo tri-
buebat earum interpretationem quæ supersunt; hanc Rufino debeti agnoverunt Erasimus

A & Genebrardus. Id probatur ex ipsius Prologo ad Vrsacium: *Nam & promississe me memini, ut si qua sint adamantis sensus in Legem Moysi dicta colligerem, atque ea Latino sermone nostris legenda transferrem: & deinde: Ignor ut possim quae innoxisti explicare contendo. Iam enim ex omnibus quae in Lege scripta reperi, sola ut puto in Deuteronomio desunt oratiunculae.* Atqui Latine redditas habemus Homilias in quatuor priores libros Pentateuchi; quis ergo Rufinum Interpretem ausit infitari? Probat ipsum hoc Peroratio subiecta interpretationi Commentariorum Origenis in Epistolam ad Romanos, quam Rufino adscribendam esse suo loco docebimus: is in ea se Origenis Homilias in Genesim, Exodum, & Leviticum Latine convertisse scribit. Nulla itaque adhibenda est fides antiquo Codici Bibliothecae Regiae, in quo illa ipsa de qua agimus Homiliarum Origenis in Genesim interpretatio Hieronymo adscribitur. **B** Observe interim Lector, postremam Homiliam bona sui parte esse mutilatam; nam omnes Patriarcharum benedictiones pro instituto non persequitur, & solenni caret clausula, quam Homiliis suis omnibus Origenes imponere consuevit.

II. Commentariorum in Exodum laciniis aliquot vigesimo sexto Philocaliae capiti Basilii & Gregorius intexerunt. Homilia vero duodecim Latina editione continentur. Nomen Interpretis adscriptum non est, sed ex Prologo Rufini ad Vrsacium, & eiusdem Peroratione ad interpretationem Commentariorum Origenis in Epistolam ad Romanos, quae mox laudavimus, manifestum est non alium Interpretem quam Rufinum quaeri debere: id quod vel ex ipsa stili similitudine statim deprehendas. Fallitur ergo Sixtus Senensis Hieronymo interpretationem hanc tribuens.

III. Ad interpretationem Homiliarum Origenis sexdecim in Leviticum Rufino itidem adjudicandam, & arguendum Sixtum qui eam Hieronymo adscribit, valere eadem argumenta. Qualiter autem in interpretandis Homiliis illis, & quae in Genesim, & quae in Exodum habitae sunt se gesserit Rufinus, id ipse declarat in Peroratione mox citata: *Fateor namque, Heracli frater amantissime, quod dum tuis desideriis satisfacere cupio, oblitus sum pene mandati quo precipiar: Dominus supra vires tuas ne levaveris: quavis nobis nec in ceteris quae te insistente, imo potius pensum divini operis exigente, in Latinum vertimus, defuerit plurimus labor, dum supplere cupimus ea quae ab Origene in auditorio Ecclesiae ex tempore, non tam explanationis, quam adificationis intentione perorata sunt: sicut in Homiliis, sive in Oratiunculis in Genesim & in Exodum fecimus, & praecipue in his quae in librum Levitici ab illo quidem perorandi stilo dictata, à nobis vero explanandi specte translata sunt. Quem laborem adimplendi quae deerant idcirco suscepimus, ne pulsatae quaestiones & relictae, quod in Homiliatico dicendi genere ab illo saepe fieri solet, Latino Lectori fastidium generarent.* Egregium scilicet Interpretem, de suo quidquid libitum est largientem. Hoc illi debemus tamen, quod legitimo suo auctori restituta sunt; quae inter Cyrilli Opera falso venditabantur. Itaque Bellarmus, qui lib. 4. De verbo Dei, cap. 11. essentiae Origenis definire non ausus fuerat, easdem in libro De scriptor. Eccles. absque hesitatione huic attribuit. Unde explodendus Heterodoxus quidam, qui eas posuit nuper inter opera Origenis supposititia. Ceterum primum Philocaliae caput fragmentum exhibet ex Homilia secunda in Leviticum, quae quidem ab Homilia secunda Rufiniana collectionis plane diversa est. Decurtatam ea particula & mutilatam à Rufino Homiliam hanc opinati sunt quidam; sed multo **E** verisimilius est plures fuisse Homiliarum istarum collectiones, & in una quidem secundum tenuisse locum Homiliam illam, unde prodit Philocaliae fragmentum quae à Rufiniana collectione abstrahit. Homilias quidem in Numeros, quae supersunt, à se collectas & digestas Rufinus ipse praedicat, ut mox dicemus. Homilia in Ieremiam ab Hieronymo Latine reddita, alio ordine in Editione Latina, quam in Codicibus Graecis collocatae sunt; quod & alibi factum observabimus. Idem itaque Homiliis in Leviticum contigisse, & pro Interpretum, studioforumve libitu variis modis fuisse seledas, & ordinatas existimare proclive est.

IV. Ex Prologo quem praefixit Rufinus interpretationi suae octo & viginti Homiliarum Origenis in Numeros, quae ad hanc diem supersunt, & ex ipso etiam stilo intelligitur **F** vehementer eos fassi, quicumque alium Interpretem assignant quam Rufinum. *Quicumque, inquit, in Numerorum libro, sive Homiliatico stilo, sive etiam ex his quae Excerpta appellantur, scripta reperimus, hae perorante te (Vrsacium alloquitur) Romana ut potuimus voce ex diversis in unum ordinem collecta digessimus.* Has nempe quas habemus Homilias undecunquae collectas pro arbitrio suo in ordinem dispositis, simulque etiam Scholia ipsa permiscuit; quod Rufino Interprete dignum erat. Inanis itaque est Andreae Riveti Observatio, Auctorem Homiliarum istarum Latinum esse ex eo arguentis, quod Homil. 12. differentia notetur inter, *exciderit, & excidere*: quae Rufini Interpretis munificentiae accepta referenda sunt. Oratiunculae vero in Deuteronomium quominus Latine exposuerit, quemadmodum animo destinaverat, mors impedimento fuit.

V. Homilias Origenis in Iosue sex & viginti Latina nobis exhibet Editio. Hieronymo
h h iij